

El cirerer

(ALDC, V, 1159. El cirerer)

El *Prunus avium*, arbre de les rosàcies, molt cultivat pel seu fruit, les cireres, coneix dos noms: *cirerer* i *cirer*. *Cirerer* (s. XVII) (var. [θ]irerer 132, 134, 138, *ciderer* 34, 72) sembla un der. de *cirera* (s. XIV), provinent del llat. CERASIA (i no de CERĒSIA, que hauria donat **cirisa*, a través de **cerieisa*, per diftongació condicionada de la Ē), que designava tant l'arbre com el fruit i que és freqüent com a topònim; *cirera* seria un canvi de l'anterior *ciresa* per dilació de la bategant (cf. dial. *pererós* 'peresós') o, més probablement, perquè s'ha relacionat amb l'ant. *cirer* (< CERASIUM [Glossarium]; var. [θ]irer 139, *cider* 46), a través de **cirés*, que, interpretat com a plural o per analogia amb noms d'arbre acabats en -er (*noguer*, *perer*, etc.), hauria passat a *cirer*, freqüent en toponímia i documentat antigament (sota *ceresium*, en llat. med. del s. VI); en canvi, *cirerer*, com hem vist, és atestat més tardanament.

Cirera 89, com a nom de l'arbre, és el femení de *cirer*; *cireral* 86, 91, 95 té per nucli *cirera* amb el suf. -al, que,

aplicat a nom d'arbre, pertany a l'òrbita castellanoaragonesa (com *nogal*, *peral*, etc.), car en cat. equival a 'plantació d'arbres' (*figueral*). La var. arag. *cirecera* 'cirerer' és l'origen de *cireser* 106, *ciricera* 87, 93, 94 i [θ]ire[θ]era 100, 108. L'alg. *arbre de la cariasa* 85 és la manera habitual d'aquest dialecte de formar els noms dels arbres a partir del model "arbre de + nom del fruit"; *cariasas*, en aquest cas, és un manlleu al logudorès *kariaja* (< CERASEA) (cf. semblantment *arbre de la poma* 'pomera').

Vesprú 182 (no enregistrat ni en el DCVB ni en el DECat) designa el cirerer salvatge i deu ser una modificació de **nesprú* (< NIGRUM PRUNUM 'prunera negra'), per les "cireres negres xiquetes" que produeix (cf. fr. *nerprun*). *Cirerer* és força estès a tot el domini (tret de l'alguerès on va ser substituït per *arbre de la cariasa*) i a l'àrea peninsular es troba al costat d'isoglosses de *cirer*, que probablement era la forma primigènia.

Cirer i *cirerer* són mots normatius des del DGJ, 1932.

